

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 14-05-2020 r.

Adam Bodnar

XI.503.3.2020.MA

Pan
Dariusz Piontkowski
Minister Edukacji Narodowej
Ministerstwo Edukacji Narodowej
al. J. Ch. Szucha 25
00-918 WARSZAWA

Szanowny Panie Ministrze!

W nawiązaniu do wcześniejszej korespondencji dotyczącej edukacji o prawach człowieka i ochrony przed dyskryminacją w polskich szkołach i innych placówkach oświatowych¹, pragnę w pierwszej kolejności uprzejmie podziękować za pismo z dnia 26 lutego 2020 r. (DWKI-WPB.4017.7.2020.KK), stanowiące uzupełnienie do wcześniejszej odpowiedzi na wystąpienie, które skierowałem do Pana Ministra dnia 21 października 2019 r. Z żalem przyjąłem wyjaśnienia, z których wynika, że resort oświaty niezmiennie stoi na stanowisku, że edukacja antydyskryminacyjna jest obecnie w szkołach realizowana w sposób satysfakcjonujący. Niniejszym pismem pragnę natomiast zwrócić się do Pana Ministra w sprawie **nieheteronormatywnych i transpłciowych uczniów**, w kontekście Międzynarodowego Dnia Przeciw Homofobii, Transfobii i Bifobii obchodzonego corocznie 17 maja.

Dzień ten to moment, w którym na całym świecie rozbrzmiewają głosy solidarności, odwagi, ale też niezgody na dyskryminację, uprzedzenia i przemoc ze względu na orientację seksualną i tożsamość płciową. W mojej ocenie, dla organów władzy publicznej powinien być to także moment refleksji nad sytuacją prawną i społeczną osób LGBT (lesbijek, gejów, osób biseksualnych i transpłciowych) oraz nad możliwościami jej poprawy. Wpływające do Rzecznika Praw Obywatelskich skargi oraz dane pochodzące z innych źródeł potwierdzają bowiem **nieskuteczność krajowego systemu ochrony prawnej tej grupy społecznej**. Chociaż międzynarodowy standard ochrony praw człowieka osób LGBT rozwija się

---

¹ Wystąpienia Rzecznika Praw Obywatelskich do Ministra Edukacji Narodowej z: 3 grudnia 2018 r., 17 stycznia 2019 r., 28 lutego 2019 r., 21 października 2019 r. i 20 stycznia 2020 r.

sukcesywnie, m.in. dzięki orzecznictwu Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, poziom realizacji tego standardu w krajowych przepisach prawa oraz praktyce jego stosowania w Polsce nie zmienia się od lat.

Analizie sytuacji prawnej osób nieheteronormatywnych i transpłciowych w Polsce, przez pryzmat przestrzegania międzynarodowego standardu ochrony praw człowieka osób LGBT, poświęcony został **najnowszy raport Rzecznika Praw Obywatelskich**, opublikowany w grudniu 2019 r. w ramach serii „Zasada równego traktowania. Prawo i praktyka”. Przeprowadzone w raporcie rozważania na temat obowiązujących przepisów prawa międzynarodowego i krajowego, orzecznictwa oraz praktyki organów administracji zilustrowanej w skargach kierowanych do Rzecznika przez obywateli, pozwoliły na sformułowanie wniosków co do kluczowych problemów prawnych oraz przedstawienie rekomendacji sposobów ich rozwiązania. Pragnę serdecznie zachęcić Pana Ministra do zapoznania się z tą publikacją, którą przesyłam w załączeniu do niniejszego pisma².

Jednocześnie chciałbym zwrócić uwagę Pana Ministra, że jednym z kluczowych, zawartych w raporcie postulatów jest uzupełnienie podstawy programowej dla wszystkich typów szkół o treści dotyczące praw człowieka i edukacji antydyskryminacyjnej, zgodnej z międzynarodowymi standardami. Analiza sytuacji uczniów nieheteronormatywnych i transpłciowych – przedstawiona w raporcie – również prowadzi do wniosku, że **przeciwdziałanie dyskryminacji poprzez edukację jest w polskich placówkach oświatowych niezbędne**. W obliczu szczególnego zagrożenia, jakie dla uczniów LGBT stanowią dyskryminacja, uprzedzenia i motywowana nimi przemoc w środowisku szkolnym, a o których wiedzę czerpię z wyników badań³ oraz kierowanych do Rzecznika skarg, uważam, że cel wyeliminowania tych zjawisk powinien stanowić oś współpracy wszystkich właściwych w sprawach dzieci i młodzieży organów państwa. **Bezpieczeństwo i równe traktowanie wszystkich uczniów** postrzegam jako wartości nadrzędne, niezależne od różnic światopoglądowych lub jakichkolwiek innych podziałów.

Drugim ze sformułowanych w raporcie postulatów dotyczących obszaru edukacji jest nowelizacja ustawy z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania (Dz. U. z 2016 r., poz. 1219, z późn. zm.), tak aby możliwe było **dochodzenie odszkodowania i zadośćuczynienia w przypadku naruszenia zasady równego traktowania w obszarze edukacji** ze względu na orientację seksualną i tożsamość płciową. W obecnym stanie prawnym jedynym środkiem ochrony

---

² Raport dostępny jest również w wersji elektronicznej na stronie:
https://www.rpo.gov.pl/sites/default/files/Sytuacja_prawna_raport_ZRT.pdf

³ Zob. m.in.: raport *Safe at school: Education sector responses to violence based on sexual orientation, gender identity/expression or sex characteristics in Europe*, Rada Europy, Strasburg, 2018, str. 62.; *LGBTQI Inclusive Education*. Report IGLYO — The International LGBTQI Youth & Student Organisation., styczeń 2018, Bruksela, str. 126-127.

przysługującym w takiej sytuacji jest pozew cywilny skierowany do sądu powszechnego o ochronę dóbr osobistych. Dochodzenie roszczeń w oparciu o przepisy Kodeksu cywilnego jest w praktyce o wiele mniej korzystne dla osoby poszkodowanej dyskryminacją, niż żądanie odszkodowania na podstawie ustawy o równym traktowaniu.

Mając na uwadze powyższe, działając w oparciu o przepis art. 16 ust. 1 i 17b pkt 3 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2020 r. poz. 627, t.j.), zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o analizę i ustosunkowanie się do rekomendacji przedstawionych w niniejszym wystąpieniu oraz załączonym raporcie „Sytuacja prawna osób nieheteronormatywnych i transpłciowych w Polsce”.

Łączę wyrazy szacunku

Adam Bodnar

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/

Załącznik:

- raport *Sytuacja prawna osób nieheteronormatywnych i transpłciowych w Polsce*, Biuletyn Rzecznika Praw Obywatelskich 2019, nr 6, Warszawa 2019.